

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Ympäristövaliokunta

Turtola 2. kesäkuuta 2017

ymv@eduskunta.fi
jaakko.autio@eduskunta.fi
satu.hassi@eduskunta.fi
silvia.modig@eduskunta.fi
eeva-maria.maijala@eduskunta.fi

Viite : ITÄMEREN LOHIASETUS

MMM:n perusmuistio [*preliminary non-paper*] 9.5.2017 MMM 2017-00289: Komission ehdotus asetukseksi **Itämeren lohikannan ja kyseistä kantaa** hyödyntävien kalastuksien monivuotisesta suunnitelmasta.

Tornio-Muoniojokiseura: **ITÄMEREN LOHIKANTAA EI OLE OLEMASSA**.

ITÄMERELLÄ SYÖNNÖSTÄÄ SEKAKANTAPARVINA n.30 LUONNONLOHIKANTAA, JOISTA USEAT NIIN HEIKOSSA TILASSA, ETTEIVÄT NE KESTÄ MINKÄÄNLAISTA KALASTUSTA. ITÄMERELLÄ SYÖNNÖSTÄVISTÄ LUONNONLOHISTA 95 % ON PERÄMEREN JOKIEN JOKISTA LUONNONVARAA.

Lohen kaupallisen kalastuksen saaliin arvo koko Itämerellä on n. 2 miljoonaa euroa vuodessa. Varovaisestikin arvioiden hallintoon käytetään itse substanssia suurempi rahamäärä. Vuosittainen pohdinta keskittyy siihen, kuinka paljon lohia kestäisi pyytää sekakantoina, siis biologisesti väärällä tavalla. Itämeren lohikiintiöillä haetaan väärintekemiselle jotain hyväksyttävää rajaa. Tähän syyllistyy kankea Euroopan komissio, joka asettaa Kansainvälisen merentutkimusneuvosto ICES:in kiusalliseen asemaan, kun se vaatii neuvoa huomattavan eri tilassa olevien luonnonlohikantojen sekakantakalastusneuvoa. Näin Itämeren lohenkalastuksen valuvikana on negatiivinen lähestymistapa. Positiivinen lähestymistapa edellyttäisi lohien pyytämistä kunkin kannan kestokyvyn mukaisesti.

MMM esittää perusmuistiossaan MMM 2017-00289 EU:n kalastusneuvostolle korotusoikeutta jopa ilman ylärajaa. Tämä on selkeä esimerkki siitä, että vastuuministeriö haluaa lohenkalastusta johdettavan merikalastuksen ehdoilla. Muistiossa mainitaan oireellisesti: "*TAC:n nosto ei saisi vaarantaa kestävää kalastusta*." Siis MMM:n huoli on merikalastuksessa eikä kestävissä luonnonlohikannoissa ja jokikalastuksessa. Vastuuministeriö esittää aluksi lohen meripyynnin kasvattamista kymmenellä prosentilla F = 0,1 -> 0,11. F-luvun korottaminen on yksi keskeisimmistä muutosesityksistä. Esitetty muutos tulisi torjua, koska se kasvattaisi lohien sekakantakalastusta. On hyvä muistaa, että alkujaankaan F-luku ei perustu tieteelliseen neuvonantoon. F-luku ei korre-loi vuosituottoon eikä yksittäisten luonnonlohikantojen tilaan, vaan arvioon koko lohimäärästä Itämeressä mukaan lukien viljellyt lohet. Näyttää siltä, että vastuuministeriö on nyt kokonaan unohtanut luonnonlohikantojen suojelutavoitteet, koska sen tavoitteet eivät ole linjassa kantakohtaisen kalastuspyrkimyksen kanssa. Tässä yhteydessä on erityisesti huomioitava, että viimeisimmät tutkimustiedot kertovat M74-taudin huomattavasta voimistumista luonnonlohikannoissa kaikilla taudin seurantajoilla Ruotsissa ja Simojoella. M74 ja tuntemattomat lohikuolemat ovat syitä, miksi lohen meripyyntiä ei tule lisätä, vaan vastoin valtioneuvoston esitystä edellyttävät F-luvun pienentämistä [vrt. Komission esitys artikla 7].

Jokiseura yhtyy komission näkemykseen siitä, että lohi-istutukset ovat perusteltuja vain väliaikaisina hoitotoimina palautus- ja kotiutustarkoituksissa. On nähty, että istutuspolitiikka johtaa kiihtyvään kalastukseen ja rasvaeväleikkauksiin. Tästä puolestaan seuraa paine valikoivaan kalastukseen. Tornionjoelta on havaittu viime vuosina runsaasti huonokuntoisia ja kuolleita lohia. Huomattavan suurella osalla kaloista on ollut erilaisia vaurioita, joista osa on tullut valikoivan kalastuksen seurauksena. RKTL:n tutkimusten mukaan rysistä vapauttaminen aiheuttaa jopa 15 % kuolleisuuden.

Vastuuministeriön perusmuistion MMM 2017-00289 mukaan "*Valtioneuvosto on käynyt keskusteluja usean Itämeren jäsenvaltion ja komission kanssa lohen suhteellisen vakauden muuttamisesta. Yhteistä näkemystä suhteellisen vakauden muuttamistarvetta koskevan keskustelun aloittamiselle ei tahojen välillä ole eikä yritykselle aloittaa keskustelu ole siten edellytyksiä. Ilman jäsenmaiden yksimielisyyttä komissio ei tule ehdottamaan suhteellisen vakauden muutosta. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan suhteellista vakautta koskevan keskustelun suhteen ei nyt ole mahdollista tehdä sellaista aloitetta, jonka pohjalta syntyisi yhteinen näkemys suhteellista vakautta koskevan keskustelun aloittamiseksi.*" [s.2]

MmV on määritellyt Itämeren lohenkalastuksen tavoitteeksi kantakohtaisen kalastuksen, jota kantojen monimuotoisuuden edistämisvelvoite edellyttää kansainvälisessä laissa. Jos suhteellinen vakaus käsitteenä ja terminä ovat sellaisia, joiden muuttaminen on hallinnollisesti vaikeata, niin kantakohtaisen kalastuksen edistämiseksi tulee käyttää sellaisia polkuja, joita pitkin voidaan edetä. Eduskunta on vaatinut että suhteellisen vakauden periaatetta tulee muuttaa lohen osalta. Eduskunta on oikeassa. Unionin lohipolitiikka, jossa esimerkiksi Tanskalla on kiinteä 20,3 % saalisosuus, rikkoo räikeästi YK:n merilain *UN Convention on the Law of the Sea* 66 artiklan *Anadromous Stocks* kutuvaltioperiaatetta vastaan. Kun neuvottelut eivät ole johtaneet tulokseen, niin helpoin tapa olisi edetä oikeudellista tietä YK:n merilaissa säädetyillä menet-

telytavoilla. Kutuvaltioperiaate pitää katsoa loppuun. Rinnan tämän menettelyn kanssa käytäntöön olisi vietävä vesiylioikeuden linjaratkaisu 9.6.1982 [VY41/1978] Kemijoen kalakorvauksien rajauksista jokeen ja vain 40 km alueelle jokisuun merialueella.

Suomelle edullista olisi nostaa agendalle Lapin yliopiston tekemä selvitys lohenkalastuksen omistusoikeuksista. Selvityksen mukaan lohenkalastuksen omistus on historiallisin perustein taloilla. Valtiollinen käsityskanta valtion hallintavallasta ja omistuksesta lohen ja meritaimenen kalastukseen on kohtuullisen tuoretta. Vasta 1600-luvulla ja varsinaisesti 1700-luvulla lohenkalastus sai valtiollisia piirteitä; silloinkin kysymyksessä oli lähinnä veronkannon tehostaminen kalastusta keskittämällä. Keskiöön nousi kamarikollegio, *"jonka tehtävänä oli ollut aina reduktion ajoista lähtien pitää huolta kruunun fiskaalisista tarpeista"*. Selvityksen mukaan hallinnolliset ratkaisut kruunun oikeudesta loheen eivät perustuneet lainsäädäntöön ja valtion omistusoikeudelta puuttuu siten laillinen saanto. Lohenkalastus on rannanomistajien yksityistä omistusoikeutta, joilla on Suomen ja Ruotsin perustuslakien ja Unionin perusoikeuskirjan 17. artiklan omaisuudensuoja. Tätä valttikorttia ei tietääksemme ole vielä käytetty Itämeren pöydissä.

Valtioneuvosto sanoo käyneensä keskusteluja Itämeren jäsenvaltioiden ja komission kanssa suhteellisen vakauden muuttamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön on nyt annettava täysi selvitys siitä, millä argumenteilla he ovat ajaneet lohen kantakohtaista kalastusta ja millä argumenteilla tietyt maat ovat asiaa vastustaneet. Periaate suhteellisesta vakaudesta on ristiriidassa eräiden muiden Euroopan unionin YKP:n periaatteiden kanssa. YKP:n mukaan kalastuksen on perustuttava ympäristöllisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin perusteisiin. YKP velvoittaa (***!***) tarjoamaan kannustimia ympäristöä vähiten vahingoittavalla tavalla kalastaville ja yhteiskunnalle suurinta etua tarjoaville toimijoille. **Lohenkalastuksen osalta edellä mainitut perusteet puoltavat lohen jokikalastusta. Lohenkalastuksen ansiosta Tornionjoen kalastusmatkailutulo oli v. 2016 yli 9 milj.€. Se on kymmenkertainen maamme kaupallisen kalastuksen lohisaaliin arvoon verrattuna. Lohenkalastus on paremminkin perusteltavissa edellä mainituilla argumenteilla kantakohtaisena, kuin sekakantakalastuksena erittäin kestämättömällä suhteellisen vakauden periaatteella.**

Suomella on osuus kahteen lohen TAC-säätelyalueeseen, SubDiv. 22-31 Itämeren pääallas ja Pohjanlahti ja SubDiv. 32 Suomenlahti. Vaikkakin valtioneuvoston tavoitteeksi on ilmoitettu säätelyalueitten säylyttäminen nykyisellään, pintaan on noussut näiden alueiden yhdistäminen. Tällaisen kehityksen esteenä on kaksi merkityksellistä seikkaa. Kun lohenkalastusta Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella on voimakkaasti rajoitettu ja lohikiintiö on nyt lohenkalastusta rajoittava n.20% aikaisemmasta, Suomenlahden kiintiö on saanut vuosien ajan olla omassa sfäärissään, jollaisena se ei ole todellinen lohenkalastusta säätävä säädös. Säätelyalueiden yhdistäminen vapauttaisi lohenpyyntiä Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella. Toisaalta säätelyalueiden yhdistäminen vähentäisi ratkaisevasti kantakohtaisen kalastuksen säätelyn mahdollisuutta. Selvää on; mitä laajemmalle merialueelle lohenkalastus kohdistetaan, sitä useampaan luonnonlohikantaan kalastus kohdistuu. Heikkojen luonnonlohikantojen kalastusta tulee kaikin tavoin vältää ja kohdistaa lohen merikalastusta paremmin kalastusta kestäviin lohikantoihin. Näin ollen; niin kauan kuin TAC-säätelyä lohenkalastuksessa

ylläpidetään, luonnonlohikantojen suojelun kannalta edullisinta olisi nykyisten säätelyalueiden pilkkominen paljon pienempiin säätelyalueisiin (kuten Ruotsi on jo tehnyt).

Vastuuministeriö on tehnyt täyskäännöksen Suomen lohipolitiikassa. Suomi muutti tälle vuodelle kansallista lainsäädäntöä, ml. Ahvenanmaan asema, ratkaisevasti [MMM:n päätös 22.12.2016 Dnro558/01.01/2016]. Kansallinen lohikiintiö on nyt jaettu kaupallisille kalastajille toimijakohtaisina käyttöoikeuksina vuosikymmenen pituisina optioina [Ahvenanmaa 8,4%]. Samalla lohen kansallista kalastuskautta pidennettiin lähes kahdella kuukaudella. Tämä siirsi lohenkalastuksen painopistettä pohjoisesta etelään, kauemmaksi Perämeren luonnonlohien kutujoista, ja vastoin MmV:n pitkäaikaisia tavotteita sitoi Suomen lohen sekakantakalastukseen ainakin seuraavan vuosikymmenen ajaksi. Kansallisesta kiintiöstä myönnetyt käyttöoikeudet (***!***) ovat salaisia, joten lohenkalastuksen valvonta merialueilla on tehty lähes mahdottomaksi. *Suomen lohi- ja meritaimenstrategian* mukaan lohelle sovittiin määrättäväksi sanktioarvo v. 2015, jota ei ole asetettu. Väärinkäytöksien rankaiseminen on mahdotonta, koska väärinkäytöksille ei ole minkäänlaista sanktioperustaa. 100 x 0 € = 0 €.

Maa- ja metsätalousvaliokunta lausui 16.5.2012: *”Valiokunta pitää täysin välttämättömänä, että valtioneuvoston kantaa muutetaan siihen suuntaan, että lohenkalastuksen sekakantakalastus huomioidaan koko Itämeren alueella eikä pelkästään Itämeren pääaltaalla” [---] ”Komission ehdotuksen jatkokäsittelyssä tulee kiinnittää erityistä huomioita sekakantakalastuksen suunnitelmalliseen vähentämiseen kaikessa kalastuksessa.”*

Jokiseura katsoo, että vastuuministeriön toimet lohenkalastuksen lisäämiseksi merialueilla ovat arveluttavia ja vastoin eduskunnan tavotteita. Suomen etu ei ole olla mukana minkäänlaisissa sellaisissa toimissa, joiden tarkoituksena on lohenkalastuksen lisääminen merialueilla. Alkuperävaltioiden, Suomen ja Ruotsin, etu on tiukempi kanta luonnonlohikantojen suojelussa merialueilla. Ruotsi ei jakanut lohta kalastajakotaisiin kiintiöihin. Suomen olisi tullut seurata Ruotsia, joka on voimakkaasti rajoittanut lohen sekakantakalastusta merellä määräämällä eri kiintiöt viljellylle- ja luonnonlohille, ja suunnannut kansallisen lohikiintiönsä käytön lohijokien suualueille. Itämeren lohiasetusta tarvitaan vain, kun tarkoitus on palata vanhaan, ja tappaa lohi sekakantakalastuksessa merialtaalla. Sen seuraukset ovat tiedossa, se ei ole Suomen etu.

Kunnioittavasti

Kalervo Aska, pj.
Tornio-Muoniojokiseura ry

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi